

CSABAI LÁSZLÓ

Az utolsó zarándoklat

A szabályos halommá kushadt rózsetűz tartós, de távoli nappá nyugodva világít, a gyűrű, mely a tűz köré rakott kövek és a vörösfenyő-rengeteg között húzódik, mégis inkább a Szaturnusz képzetét kelti Szindbádban. Vannak kisbolygók is ebben a gyűrűben: zarándokok. Mocorognak, rongyaikat rendezgetik, annyit mentek egész nap, hogy képtelenség csak úgy hirtelen lezökkenni és ülve maradni. És közben a jótékony fény felé fordulnak. Azt lehetne hinni, nem is a csernyizovi könnyező ikonért keltek útra, hanem hogy a tűznek áldozzanak. És talán ezer meg ezer évig a vidék hallgatag őslakói, a tunguzok, tényleg így tettek. Vagy titokban (mert lágerbe hurcolták az ő sámánjaikat is), még mindig áldoznak. „Olyan nagy a különbség a szentképek és a tűz imádata között?” – töpreng Szindbád, a szibériai detektív. Még nem jött el a pillanat, hogy a zarándokok vezetőjéhez, Andrej igumenhez elinduljon. Mert Andrej, a szerzetes-pap megáll a tűznél, fölemeli a pervijpláni gyülekezőhelyen az indulás első lépése előtt fölkapott, azóta szorongatott, s közben pásztorbottá átlényegült rudat (tényleg olyan így az öreg, mint egy sámán), morog valamit (nyilván óslávul, amit a detektív még nem ért, de lehetne tunguz lélekkísérő dal vagy burját torokéneklés is), s mikor leengedi, csillapodik a mozgás. De ketten felállnak s a máglya átellenes oldalain köveket helyeznek egymásra, erre vastag, tüzet állni képes dorong kerül, melynek közepén, láncon, üst lóg. Az üstben víz. Kása kerül bele. Valószínűtlen gyorsasággal lepi el a tisztást a hajdina édes illata. Semmi nincs, ami kizökkentené a detektívet abból az érzésből, hogy nem a huszadik század idusához közeledve, hanem valamikor az idők kezdetén vannak, amikor a jó és ártó szellemek és istenek úgy álltak lesben a fenyők mögött, ahogy most nappal hiúzkod figyelik őket.

A vonat másfél éve indult el vele. És sorstársaival.

Nagyváradig este haladtak, ekkor, legalábbis visszagondolva úgy tűnik, még egymást érték a fények. Ahol véget ért a szolnoki közvilágítás, ott kezdődött a szajoli kocsmá fényköre, aztán a tanyák ablakaiban égő petró oldotta fel annyira a sötétséget, hogy az ellágyított részek egymáshoz érhettek. Erdélyben, a hegyek között, már a sötétség volt az úr, s ezt pötytyözték fénypázmák. Kivéve, ha egy város mellett haladtak el. Focsaniban eltöltöttek három éjszakát és három nappalt, folyton arra sóvárogva, bárcsak kiengednék őket a szerelvénytől karnyújtásnyira lévő csaphoz. (Nem engedték ki, egy vödör vizet kapott a vagon.) Aztán, a Kárpátokat végleg elhagyva, Odesszába csorogtak. Itt hat napig sínylődtek egy

patkánylyukban, mely valóban patkányokkal volt tele. Majd Kiev, Harkov, át az Urálon inneni Oroszországon. Az orosz nagyvárosokban a lakásokban sem igen égett fény, de legalább a még éjszaka is láncszakadásig dolgozó, markolókká átalakított hadigépek lámpáiból és a gépek körötti műhelyek, melegedők tüzeiből átszűrta valami a vastag feketeséget. Mert akkor jött az igazi szakadék. Szverdlovszk, Tyumen után? (A detektív nem tudja, hisz velük semmit nem közöltek, azt sem, likvidálni vagy más céllal vagonírozták-e be őket.) Mert a végtelen kútmélység következett. A nemhogy ember csiholta világosság nélküli, de még a csillagok halvány fényét is elnyelő mélység. Ezer és ezer kilométeren át. Nappal az alul kopasz vörösfenyők, mint a semmi csontvázai, és mégis, a vagon vastag résein kitekintve ezekbe a csontvázakba kapaszkodott tekintete, mert a pusztulás is elviselhetőbb, ha valós formát ölt, s nem az elmével teremt magának szörnyeket. Éjjel azt érezte, bár száznál többen préselődtek egy vagonban, annyian, hogy ha valaki megfordította ülepét, fordulni kellett az egész sornak, hogy soha ennyire elviselhetetlenül egyedül nem volt még. Mintha két naprendszer közötti galaktikus térben lebegett volna a vagon. Vagy mintha ez a kinti feneketlenség valójában egy állat lenne, melyet előbb-utóbb felriaszt álmából a kihívó pöfögéssel testébe furakodó szerelvénny, s ez a világnagy állat morog és csap egy retteneteset, vagy kitérte száját és fölfalja őket.

„Fantasztikus találmány a tűz. A semmi közepén gyújtott tűz világteremtés. Annyit ér, mint karácsonyi fényben úszó európai katedrálisok ezre” – ez jár most, a tisztáson, a detektív fejében.

– Hrisztosz voszkresz (Krisztus feltámadt) – mondja lehajtott fejjel Szindbád a konzervdoboz edényből kását kanalazó Andrej igumennek. Míg ideballagott, a megfelelő üdvözlésen törte a fejét. Húsvét két hete volt, nem tudja, meddig érvényes ez a megszólítás. Ráadásul az öreg tarthatja őt az NKVD emberének is, s akkor gúnyolódásnak fogja vélni szavait.

– Voisztini voszkresz (Valóban feltámadt) – feleli az öreg, s akár a konzervdoboz, az ő szeme is megcsillan. Nem vette gúnyolódásnak. – Köszönöm fiam. Érzem a kiejtésedből, meg tudom is, hogy nem a mi népünkből való vagy, de azzal, hogy tiszteltettel szóltál hozzám, hogy nem rohantál le rögtön induláskor, hagyta elindítanom a nyájamat és magad is megtette ezt az egész napi kimerítő... – simogatja az igumen szavaival a detektívet, amit viszont az nem engedhet, mert aki megdicsér, az fölényben van, márpedig itt a detektívnek kell fölényben lennie, neki kell irányítania. Ha lehet úgy, hogy a másik ne érezze.

– Hányadik zarándoklata ez? Úgy értem... a *szünet* előttieket is beleszámítva – kérdi Szindbád, s ezzel végleg válaszut elé állítja az öreget: vagy provokátornak, besúgónak fogja tartani, vagy elnyeri rokonszenvét. De a besúgók detektíveknek jelentenek, nem maguk a detektívek végzik a besúgást. Bár ez talán csak Nyárligeten volt így. Érte már Szindbádot elég meglepetés a Birodalomban.

– Apám nyolcszor hozott el, aztán, mikor '12-ben felszenteltek, már én tereltem a híveket. Amíg lehetett. És '42-től megint terelem.

Szindbád készült. Elolvasta az igumen kartonját és tudja, hogy az öreg ugyanabban a pervijpláni lágerben töltött el tizennégy évet, ahol ő hat hónapot. Ez ok lehetne a beszélgetésre, de nagy kerülő a detektív szándékához. Inkább a tűzbe bámul és hallgat. Legalábbis így tesz. Valójában az embereit figyeli. Ink, a beosztott nyomozó (papíron Szindbád főnöke), egy kislánnyal viccelődik. Bajár, a technikus, vászonra öntött kásából kanalaz, nehézkesen megy az evés, mert bal kezében van az evőeszköz, holott jobbkezes. Csakhogy Bajár jobbja foglalt: Fedkáját tartja, így védi ezt a, most elemóziás zsákban vekninek álcázott, SN kamerát, melyet külön engedéllyel kapott a megszállás elől Harkovból a Pervijplánnal, legalábbis szibériai mércével mérve, szomszédos, vagyis a Pervijplántól alig ezerötszáz kilométerre lévő Berdszkbe költöztetett gyárból.

A detektív az igumen szemébe nézve a lényegre tér:

- A jelentésben az ön neve nem fog szerepelni. Nem fogják becitálni tárgyalásra De tudnom kell: meggyónta-e magának a fiú, hogy megölte Mását vagy sem? - mondja Szindbád, im, a fél sikert megcélozva.

Az igumen számított a kellemetlen kérdésre. Egy tépés szikkadt lepénnyel kitörli a konzervdobozt, keresztet vet és elrakja.

- '21-ben a pokol mélyére jutottunk - mondja a szerzetes, és meglepődik saját, életveszélyes őszinteségen, de az egyik lágernyiknak a másikkal szembeni elemi (bár néha veszélyes, mert itt minden veszélyes) részvéte és rokonszenve legyőzi megtorpanását. - És nem csak az egyház, hanem... - Tesz egy kört a kezével, amivel, ha nem is a világra, de legalább az egész Birodalomra kiterjeszti ítéletét. - És a kínzások után mi magunk is belökdöstük egymást a pusztulásba. - Megüti mellkasát, jelezve, hogy a szerzetesrendjére gondol, aztán még többször megüti. Szindbád érzi, hogy neki meakulpázik. Neki gyón a gyóntató. - Mindenféle ocsmányságot vallottunk egymásra, mert azt gondoltuk, ha áldozatokat hozva kielégítjük vérszomjukat, páran legalább megmaradunk. És páran megmaradtunk. Akikre kevesebben vallottak. Bár, ki tudja, hogy is működött ez valójában... Elhallgat az öreg, Szindbád tudja, olyan ezekről beszélnie, mintha végigjárná a Via Dolorosát. - De két szentséget mindig megtartottunk! *(most először büszkén, szinte fenyegetően)* Sosem tagadtuk meg a Megváltót és sosem adtunk ki gyónási titkot!

- Csakhogy most nem politikai machinációról van szó, hanem hogy megfojtottak egy tizenhat éves lányt - dörren fel a detektív, amivel letromfolja az igument, de a szópárbajt mégis elveszíti, mert a szerzetes előtt megjelenik ugyanaz a kép, mint ami a detektív előtt; az, ahogy a szinte még gyermek Mása Szokolova oszladozó holttestét kihúzzák az ingoványból, és ez a kép elnémítja az öreget.

A néma tanú a legnagyobb veszély a nyomozásban.

- Nem árulja el mit, gyónt meg - mondja a detektív, az övéihez visszatérve.

- Nem árulja el, *mit* gyónt meg? - kapja föl a fejét Ink. - Hisz ez azt jelenti, *van* valaki, aki meggyónt valamit, ami kapcsolatban lehet a gyilkossággal.

- Súlyos bűnt. Gyilkosságot - teszi hozzá Bajár. - Mert egy tyúklopáson biztos nem akadna fenn az öreg.

- A gyóntató sem emberölést, sem tyúklopást nem adhat tovább - igazítja ki Szindbád. - Nem ez a lényeg. Hanem az: azt hiszi, tudom, ki az, aki gyónt. És úgy kérdeztem rá, hogy ebben a hitében megerősítsem. Nem mertem névre rákérdezni.

- Jól tetted - mondja Ink. Nem árulta el, *mit* gyónt, tehát azt sem árulta volna el, *ki* gyónt. Félig bejött a blöfföd! - mondja, mely éppoly kellemetlen dicséret, mint az iguméné az előbb.

„Egy hívőnek megmaradt faluban, ha valaki féltékenység miatti felindulásból megfojtja szerelmét, nem blöff feltételezni, hogy nem bírja el a terhet és elárulja valakinek...” - oktatná ki Szindbád, de inkább a tényekre szorítkozik:

- Amikor bementem a tanácselnökhöz, az igumennel beszéltem. Ki akarta küldeni, de mondtam, hogy maradhat. Megéreztem a kínálkozó alkalmat. S mikor beszélni kezdünk a bűntényről és soroltam a gyanús személyeket, az igumen remegett, mintha viaskodott volna magával. Nemcsak én, a tanácselnök is észrevette!

- Ki kell mondanod egy nevet! Próba-szerencse alapon. - tanácsolja Bajár. - Elvégre a gyanúsítottak száma nem végtelen. A faluból hat fiút szédített Mása. Aztán ott van a tűzvédelmi felügyelő, aki szintén élénken érdeklődött utána, meg a csipőficamos, a komszomol-továbbképzés szervező. Ez nyolc. Meg esetleg az erdész. („Az erdész nem” - gondolja Szindbád, - „azon csak őszinte döbbenet látszott.”) Ha ügyes mondatba fűzéssel kiböksz egy nevet, és ő érzelemnyilvánítás nélkül elutasítja a választ, akkor megvan, ki gyónt. Ha meghökken a név hallatára, akkor nyilvánvalóan mást járt nála. Vagyis nem az a tettes. De ez is valami. Legalább csökken a megdolgolandók száma. Valamilyen irányba lépnünk kell!

Mása Szokolova gyalog indult Proletarszkba, a rokonaihoz. Akiktől öt nap múlva érkezett a levél, hogy miért nem jön már.

A holttestet három hétre találták meg. A meleg mocsárban erősen deformálódott, reménytelen volt ujjlenyomatot keresni rajta. Az orvosszakértő megállapította, hogy a lányt megerőszakolták, és hogy a nyelvcsontja és a pajzsporca eltört: tipikus jelei a fojtogatásnak. A tettes nyilván enyelegni akart vele, Mása elutasította, a másikban rögtön feljöttek a pletykák és sérelmek, a lány visszautasító maradt, a fiú vagy férfi nem bírta gerjedelmével és dühével.

A hat, Mása által szédített fiú egész nyáron ugyanazt csinálta: a szovhoz réjtjén kaszált, szénát gyűjtött, bármelyikük elmehetett azon a bizonyos napon a Hlomovka melletti ingoványhoz, hogy elkapja a lányt. A tűzvédelmis és a komszomol-felvilágosító otthon volt, az anyjuk a tanú. Ami semmit nem jelent.

- Kevés eggyel csökkenteni - értékel Szindbád.

- A tűzvédelmis és a propagandista sem jöhet szóba - érvel Ink. - Nem vallások.

- Ki tudja, kiből mit hoz ki a gyilkosság traumája. Ráadásul nem lehet teljesen kizárni, hogy a tettes valamelyik környékbeli településre való. Az én szülőföldemen szokás a szomszéd faluban gyóntni. Idegen papnak könnyebben kitérülök az ember. Mása átment hébe-korba Hlomovkába meg Nyizsinyecbe, szemet vethe-

tett rá ott is valaki. Nekem *egy konkrét* személy kell – mondja a detektív és megfeszíti álkapcsát. Fogai megcsikordulnak.

Egy aludni készülő asszony felkapja fejét a hangos szóra.

Ink az alvók miatt is óvatosan szólal meg:

– Van még egy lehetőség. Tudod jól, mire gondolok. Összeszedjük a leginkább szóba jöhető hat vagy kilenc személyt, vagy akár többet is, a szomszéd falvakból is. És, hát... elhívjuk az NKVD *szakembereit*. Csináltuk párszor...

– Csak aztán nehogy többen pusztuljanak bele a kihallgatásba, mint amennyit megölt az elkövető. És különben is, akkor *én*, mihez kellek?! És minek vagyunk itt?!

– Vágja oda mérgesen Szindbád, takarót ránt magára és az erdő felé fordul.

Szindbád úgy érzi, a kergetőző gondolatok nem engedik elszunnyadni, mégis meglesi egy rövid, de mély, szempillát ragacsozó álom. Hajnalig.

Az a zúgás, pattogás, vonyítás, ami előző nap körülvette, most megszabadult az embersereg énekétől, dobogásától, így ki tud venni belőle egy halk csörgedezést.

Nincs messze a forrás. Már csillan egyet a lombok között, már a vízsugár is látszik, örül a detektív, hogy egy kis felfrissülésben lesz része. Megelőzte valaki. Derékig meztelenül van. Háttal felé. Hosszú szakállát el-elkapja a reggeli szél. Az igumen az. Szindbád megdöbben az öreg feszes izmain, bőrének fehérségen, tisztaságán, ami éppen illeszkedik a forrás és a harmattól szikrázó levelek tisztaságához. S arra is rájön, hogy ő maga viszont szennyes. Szennyes szándékú. Lelkiismerete elleni tette kéri az öreget, épp, mint akik megnyomorították és lágerbe zárták. S akik lágerbe cipelték Szindbádot is. Mintha beállt volna ezek közé. És mikor elfogadta a lágerparancsnok meg a pervijpláni rendőrkapitány ajánlatát, hogy ha segít a nyomozásban, kijöhet a lágerből, tulajdonképpen be is állt. Beállt?

– Magáért imádkoztam – szólal meg Andrej igumen.

– A lelki üdvömért?

– Nem. Hanem, hogy juttassa börtönbe a tettést. Találjon bizonyítékot. Engem is nyom ez a teher. De csak az a megoldás: hogy bizonyítékot szerez. *Nélkülem is*.

– Nincs bizonyítékom.

– Majd lesz. Azt mondják, a maga képességei rendkívüliek.

– Túloznak.

– Ha egy lágernyik a rendőrség alkalmazásába lép, annak vagy a kapcsolatai vagy a képességei rendkívüliek.

Szindbád ledobja zubbonyát, ingét és egy maroknyi vizet önt mellére. Szeme fönnakad, olyan ütésként éri az ordító hideg. Egy rönkre roskad összeszedni magát. Az öreg mosolyogva locsolgatja magát tovább.

Ahogy felengednek a detektív csontjai, úgy érzi, egy élő ikont lát maga előtt. Szindbád sosem bírta fölfogni a szentséget, de mindig lenyűgözte. A vegyianyagraktárrá átalakított egykori templom ikonosztázanál és a kis kápolnában is, amit a mosodatröszt egyik fészereiben alakítottak ki. És most, az öreg előtt állva.

És ő megsértette és meg fogja sérteni ezt a szent embert, mert Szindbád számára van egy mindent felülíró szentség és törvény, az, hogy aki gyilkolt, annak bűnhődnie kell.

Nem tud másként gondolkodni Szindbád. Mert Szindbád egy detektív.

- Talán nem érti, miért kell ragaszkodnom a titkomhoz – folytatja az ikon. – Bevallom, sok törvényünknek én sem fogom fel a célját. Csak azt tudom, veszedelem származik a megszegésükből. Az élet amúgy is tele van meghökkenítő dolgokkal. Tudja, mikor voltam a legboldogabb? '41 őszén. Mikor fiainkat tankok taposták a sárba, én örömkönnnyekkel adtam hálát a Teremtőnek.

- Amiért megnyíltak a templomok?

- Ha ilyen áron is, de országunk vezetői megértették: Isten nélkül elveszünk. Hogy újra misére hívhat a harang, hogy zárandoklatot szervezhetünk, nagyobb győzelem, mint amekkora veszteség millió és millió meggyilkolt gyermek, mert a fasiszták csak az evilági életet vehetik el, de mi Istentől kikönyöröghetjük nekik, és magunknak, az öröklétet. Ahogy azt tudom, hogy holnap reggel lesz, hogy a bogár megég, ha közel repül a tűzhöz, olyan biztos vagyok ebben. Ha nem lennék, nemcsak misét lennék képtelen tartani, de az ágyból sem tudnék kikelni.

- Tisztelem önt atyám, sőt irigylem, és kínoz, hogy esküje elleni cselekedetre kérem, de így meg az kínoz, hogy *(nem tudom, ki tette* – van a detektív nyelvén, de az utolsó pillanatban vált), szabadon van az a veszedelmes ember.

Az öreg szünetet tart. Most ő küzd a szavaival, mert tudja, ami jön, azt végképp nem fogadja el a detektív.

- És ha Isten így akarja?

- Ki? Micsodát? Hogy a gyilkos megússza?

- Honnan tudhatnánk? Mi még egy nyomorult aranyeret sem tudunk meggyógyítani *(fájdalmasan összerándul az arca)*, ő meg egy univerzumot irányít. Lehet, az a terve, hogy az elkövető szabadon maradjon. Meggyilkolt egy embert, de talán egyszer megmenti három másik életét.

- Három életét? Egy egyszerű fickó, aki... *(a szovhozban robotol, van a detektív nyelvén, amivel, ha az öreg biccent vagy nem reagál, végképp kizárhatná a propagandistát, a tűzvédelmist meg az erdészt, de ezt a mondatot is elharapja)*.

- Igen, aki vasat kalapál – folytatja az igumen. – Miért ne? Nem kell ahhoz orvosprofesszornak, növénynemesítőnek vagy hadvezérnek lenni. Például egy egyszerű fickó is szemtanúja lehet egy balesetnek, amit ha gyorsan jelent...

- Hogyan? Aki vasat... – kérdezi a detektív, mert egy szót nem értett tisztán.

- Vasat, igen... – mondja az öreg indulattal. – Szindbád látja az igumen villanó szemét, s nem tudja, méreg vagy ijedtség miatt villan-e. – Mindegy az. Vagy szörpgyárban robotol, vagy kábelt csévél egész nap, vagy bármi...

- Arra kérem – állítja le Szindbád –, ha még egyszer elmenne magához, mondja neki, hogy a földi igazságszolgáltatás is része lehet Isten tervének.

Az öreg kienged még néhány szót, amelyekre már ráállt a torka és a nyelve, de mikor elér hozzá a detektív kérése, s megérezni véli benne a visszakoázást, elmosolyodik.

- Ez természetes. Hiszen mondtam is neki, hogy legjobb lenne feladnia magát. De erővel nem kényszeríthetem.

- Köszönöm. Minden jót.

- Én inkább úgy mondanám: viszontlátásra. Egyszer jöjjenek el velünk munkán kívül is. Ne, ne gondolja, hogy ez lehetetlen. Senki nincs már az élők között, akikkel együtt szenteltek föl, és úgy vagyok szerzetes, hogy már nincs is meg a rendem kolostora, és mégis optimista vagyok. Nagy szenvedés árán, de kezdenek helyre

rázódni a dolgok. Az állam persze éli majd a maga önző életét, ahogy mindig is tette, mert régen sem volt olyan jó, mint most sokan gondolják. Tudja, mit művelt a cár Gapon pópa munkásaival? A mi ösvényünk mindig a keserves, keskeny ösvény volt. Az állam lesz, amilyen, de már nem fogja eltüntetni tőlünk a nyáját. Mert rájött, hogy csak jól jár, ha visszaengedi hozzánk. Én tudom ezt. És azt is, hogy nem ez az utolsó zarándoklat.

- Szép lassan lemaradunk - vezényel Szindbád. Szomorúan, mert az igazi ok a zarándoklaton való részvételre nem a nyomozás érdeke volt, hiszen, ha berendelte volna az igument az irodába kihallgatni, nem tudta volna ugyan figyelni a szerzetes és a nyája viszonyát, viszont a rendőrségi idegen, rideg környezetben történő kihallgatást nehéz elviselni, ott jobban megtörhetett volna az öreg. Szindbád nosztalgiából tartott a zarándokkal. Gyermekkorában sok pócsi zarándoklaton vett részt, aztán, szökni készülődéssel, azt gondolta, a proceciók elmulasztása is oka lehet elbizonytalanodásának. Folyton tervezte, hogy a következőn ott lesz, míg el nem került ide, Szibériába, ahol, s talán ez is Isten csodája, úgy tűnt, megint alkalma nyílik meglátni egy könnyező ikont. De mégsem fog elmenni oda, mert a zarándoklat során egyetlen műúton haladnak át, s az most következik. A detektív úgy számolta, délre fognak ideérni, akkorra rendelte az autót. Még híre-hamva sincs. De igen. Amikor már csak hárman vannak, egy szikla mögül halkán előgurul a tank nagyságú IZS. „Okos gyerek, jó sofőr ez a Vityka, bolondok voltak a moszkvaiak, hogy egy viccért számúzték.”

- Láttam, egyszerre jöttetek vissza az öreggel. Sikerült mégis kiszedni belőle valamit? - kérdi Ink a kocsiában. Szindbád behunyorítja szemét, s a többiek már tudják, hogy gondolatban ismét a forrásnál van.

- Talán - szólal meg végre. - Van Pervijplánban vagy Proletarszkban vagy bárhol a környéken szörpgyár?

A fejüket rázzák. Aztán illendőségből gondolkodnak. És megint rázzák. Ink ki egészíti:

- Viszont háznál sokan főznek varényét, az a teába való, hasonlít a szörphöz. Aztán a kocsmákba tízliteres üvegekben hoznak, legalábbis a háború előtt hozták, Irkutszkból meg Ulan-Udéból erdei szörpöt.

- És Taskentből sárgadinnyeszörpöt - teszi hozzá Bajár.

- Úgy van. Azt a Nagy Október sörözőben hígították föl, onnan vitték a többi kocsmába. Az persze nem szörpgyár, de mégis valami olyasféle.

- Dolgozott ott valaki Mása ismerősi közül? Olvastuk mindnek a kartonját, nem emlékeztek?

- Legfeljebb inni, ha betértek, de nem vizet - mondja gúnyosan Bajár. Ink leinti, és sorolja:

- Az élkomszomolista, mióta dolgozik, azt csinálja, mint most: szervezi a szemináriumokat. A tűzvédelmis halászott a Bajkálon, aztán katona lett. Berlinnél megsebesült. Rendbejött. A hat szovhoznyik közül négy világéletében az állatokkal meg a földdel foglalkozott, talán még a faluját sem hagyta el. A vörös hajú Petya

viszont szerencsét próbált a vasútnál. A novoszeli állomáson volt. De ahogy a háború miatt minden vagon meg mozdonyt elvittek a hadiszállításokhoz, nagyon lecsökkentették itt a személyforgalmat, sok vasutast elküldtek. Őt is. Novoszeliiben nincs gyár, és nem is telepítettek a nagy keletre evakuálás idején sem, maradt a szovhoz. Az a göndör, dadogós Vitosa meg a Szibirneft-nél volt egy évig. Vezetéket fektettek.

- Villamosvezetéket? Kábelt? - kérdi a detektív.

- Nem, a Szibirneft csak gáz- meg kőolajvezetékekkel foglalkozik, ha jól tudom.

- Mert az a második kérdésem, hogy kábellel dolgozott-e valaki a jelöltek közül.

- Kábelgyár fogalmam sincs, hol van legközelebb. Kábel van minden iskolában meg tanácsolán. Azt nem hinném, hogy van ember, aki kifejezetten azt tartja karban, bár Pervijplánban a telefonközpontban meg a villamoselosztónál mégis lehet. Készítsünk róluk egy listát, nézzük meg, van-e köztük valaki, aki kapcsolatba kerülhetett Másával?

- Majd meglátjuk... - feleli Szindbád, mert mindezt csak azért mondta a többieknek, hogy rágódhassanak valamin, amíg neki sikerül pontosan visszaidézni az öreg szerzetes szavait. „Hogy is mondta az igumen? Hlopajet? Vagy klopajet? És az is volt, hogy vas. Igen, hogy a vasat...”

- Fémlemez gyártanak Pervijplánban? - kérdi végül. - Nem? Persze, hogy nem. És fémlemez-megmunkálás hol van?

- Sok helyen - szólal meg Bajár. - Van karosszériaműhely a lágérben, a lakatnyában, a taxi- és tehergépkocsi-javítóban, a buszjavítóban.

- A mezőgazdasági gépjavítóban, és még ahol a tűzoltóság és az NKVD járműveit szervizelik - egészíti ki Ink.

- Mert valami ilyesmivel példálózott az öreg, hogy ahol a vasat kezelik, kalapálják... Állj! - Szindbád kiáltása a sofőrnek szól.

- Miért? Nyitva a sorompó! - néz hátra meglepetten. A detektív nem foglalkozik vele. Egy magisztrálhoz érkeztek, ami itt a Trasszibériai vonalat jelenti. A detektív elindul a bódé felé, a bakter már jön tisztelegve.

- Maga szokott ellenőrzést tartani? - kérdi az alázatosságtól és félelemtől megörbült emberkét.

- Igen, polgártárs. A síneket állandóan, az előírás szerint. És van, hogy nem sorompó-, hanem kiegészítő szolgálatban vagyok, akkor a mellékvágányra állított szerelvényeket ellenőrzöm. A kerekeket.

- Mivel?

- Szemmel és legfőképp - s előhúz egy hosszú nyelű, kis fejű vasutas kalapácsot. A világ túlsó végén van Nyárliget, de ott is pont ilyet használtak.

Szindbád mellé felsorakoznak mind a négyen, és ő rácsap a kalapáccsal a sínre.

- Mit csinál az, aki ezt műveli? - teszi fel a kérdést mindannyiuknak.

- Kalapál - felelik meglepve.

Szindbád másfél éve csak orosz beszédet hall, és dicsérik, mennyire bírja a nyelvet, de mégsem úgy, mint az oroszok.

„Hogy is volt az az átkozott szó? Nem ejtette ki újra az öreg, hiába kérdeztem rá vissza...” - töpreng a detektív, annyira, hogy gyöngyözni kezd a homloka, - *Hlopajet*, ezt mondják most ők. Az a kalapálás. És mintha lenne a *klopajet* is. Valami hasonló jelentéssel. Nem tudom. K-val vagy h-val mondta? Hm, inkább h-val kez-

dődött, mint k-val. Khhh, hhhh, igen, inkább h-val. Pedig kolotyit lenne a „kopogtat”. De ez az i-hang nem rémlik. Van még a pohlopájet, nem, nem p volt az elején.

- Tehát kalapálok? - fordul Bajár felé. - Nem csak azért mondjátok, mert az előbb a kérdésben én magam is kiejtettem ezt a szót? Mert a „kalapál valamit”, az inkább azt jelenti, hogy „megmunkálja, formálja azt a dolgot”. Nem?”

Összedugják négyen a fejüket és megvitatják a detektív kérdését.

- Nincs azzal a szóval semmi baj - mondja ki Ink az ítéletet.

„Tehát a hlopájet jelenti azt is, hogy kalapál, meg azt is, hogy kopogtat” - szúri le Szindbád.

- Fiúk. Mit dolgozott a vörös hajú Petya a vasútnál?

- Szakmája nem volt - feleli Ink mosolyogva. - Pályamunkáskodott. Szóval valószínűleg ugyanazt, mint most te. Kihallgatjuk?

- De még mennyire!

